

Συνέντευξη

με τον Δρ. Ελευθέριο Οικονόμου,

Διευθυντή, Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, Παράρτημα Βερολίνου,

στην κα Εύα Σεμερτζάκη, συντάκτρια του περιοδικού ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η παρούσα συνέντευξη είναι αποτέλεσμα της επίσκεψης των Ελλήνων βιβλιοθηκονόμων που συμμετείχαν στο Εκπαιδευτικό Ταξίδι (Study Tour) στο Βερολίνο από τις 14 έως τις 19 Σεπτεμβρίου 2009. Το ταξίδι οργανώθηκε από το Goethe Institut της Ελλάδος με τη χορηγία του Ιδρύματος Bll International. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονταν η επίσκεψη στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, Παράρτημα Βερολίνου (<http://www.griechische-kultur.de>), όπου μας υποδέχθηκε ο Δρ. Ελευθέριος Οικονόμου, Διευθυντής του Παραρτήματος μαζί με μέλη του προσωπικού, μεταξύ των οποίων ο κ. Ζαχαρίας Καρατσιουμπάνης, υπεύθυνος του προγράμματος των μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και της βιβλιοθήκης. Η «γραπτή» αυτή συνέντευξη με τον Δρ. Ελευθέριο Οικονόμου συμφωνήθηκε να γίνει με e-mail μετά την επιστροφή της ομάδας στην Ελλάδα, για να γνωρίσει το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ τις δραστηριότητες και τους σκοπούς του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού.

Η ιδέα για τη συνέντευξη ήταν της κυρίας Έλλης Δρούλια, βιβλιοθηκονόμου στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, και προέκυψε κατά τη διάρκεια της συζήτησης της ομάδας των Ελλήνων βιβλιοθηκονόμων – στην οποία συμμετείχε τόσο η ίδια όσο και η συντάκτρια του περιοδικού – με τον Δρ. Ε. Οικονόμου.

ΕΣ. Δρ. Οικονόμου, κατ' αρχήν σας ευχαριστούμε για τη θερμή και φιλική υποδοχή και ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του Ιδρύματος, εδώ στο κέντρο του Βερολίνου. Πρώτα από όλα θα θέλαμε να μας δώσετε το γενικό πλαίσιο της δομής και της οργάνωσης του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού και των Παραρτημάτων του και να μας ενημερώσετε για τον αριθμό των Παραρτημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ε.Ο.: Είναι πάντοτε χαρά μας να δεχόμαστε επισκέπτες τιμώντας τον ξένιο Δία. Και η χαρά γίνεται μεγαλύτερη όταν οι επισκέπτες είναι «συναγωνιστές», υπό την έννοια των ανθρώπων που εργάζονται για την διάδοση των πολιτιστικών αγαθών όπως οι βιβλιοθηκονόμοι. Για να έρθω, όμως, και στην ερώτησή σας, το Ελληνικό Ίδρυμα

Πολιτισμού ιδρύθηκε το 1992, διευθύνεται από τον πρόεδρο και το διοικητικό του συμβούλιο, που διορίζεται ανά τετραετία από το Υπουργείο Πολιτισμού. Η έδρα του Ιδρύματος βρίσκεται στην Αθήνα, αλλά η δραστηριότητά του απλώνεται σε δεκατρείς χώρες εκτός των συνόρων της Ελλάδας.

ΕΣ. Στη γενική δομή του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού ποιά θέση έχουν τα Παραρτήματα, όπως το δικό σας στο Βερολίνο και ποιά είναι τα άλλα Παραρτήματα του Ιδρύματος σε παγκόσμιο επίπεδο;

Ε.Ο.: Ένας από τους κύριους στόχους της δραστηριότητας του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού είναι η γνωριμία των μη Ελλήνων με τον ελληνικό πολιτισμό. Ως εκ τούτου, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αντιπροσωπείες του Ιδρύματος στο εξωτερικό αποτελούν τους στύλους στήριξης του Ε.Ι.Π., το οποίο δραστηριοποιείται έξω από τα σύνορα της χώρας μέσω των παραρτημάτων, εστιών και γραφείων που διατηρεί στις πόλεις Αλεξάνδρεια, Βελιγράδι, Βερολίνο, Βιέννη, Βουκουρέστι, Βρυξέλλες, Λονδίνο, Μελβούρνη, Οδησός, Ουάσιγκτον, Σόφια, Τεργέστη και Τίρανα.

ΕΣ. Ποιοί είναι οι στόχοι και οι σκοποί του Παραρτήματος του Βερολίνου, αν αυτοί διαφοροποιούνται από τους στόχους του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού;

Ε.Ο.: Στόχοι του Ιδρύματος είναι α) η προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό και η γνωστοποίηση της ελληνικής συμβολής στην εξέλιξη των ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών και των τεχνών, β) η διάδοση και υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας, γ) η ενίσχυση της συνεργασίας με άλλες χώρες στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας και της επιστήμης και δ) η καλλιέργεια διαπολιτισμικών και πολυπολιτισμικών σχέσεων με στόχο τον δημιουργικό διάλογο μεταξύ των λαών. Το Παράρτημα Βερολίνου του Ε.Ι.Π. υποστηρίζει και προωθεί τον ελληνικό πολιτισμό σε ολόκληρη τη γερμανόφωνη Ευρώπη.

ΕΣ. Πείτε μας, παρακαλώ, λίγα λόγια για την ιστορία του Παραρτήματος και για τη σημερινή μορφή του.

Ε.Ο.: Το Παράρτημα ιδρύθηκε το 1995 και στεγάζεται στο κέντρο του Βερολίνου. Το 2003 μετακόμισε εντός του ίδιου κτηρίου σε διαμέρισμα που καταλαμβάνει ολόκληρο όροφο, διότι με την αύξηση του αριθμού μαθητών Νέας Ελληνικής αυξήθηκαν και οι ανάγκες χώρου. Εκτός των τριών αιθουσών διδασκαλίας το Παράρτημα, διαθέτει βιβλιοθήκη και

χώρο πολλαπλών εκδηλώσεων. Στο Παράρτημα εκτός από εμένα απασχολούνται ακόμη τρεις συνεργάτες καθώς και τέσσερις καθηγητές Ελληνικών. Ο Σύλλογος Φίλων του Παραρτήματος Βερολίνου του Ε.Ι.Π. έχει ως μέλη σημαντικές προσωπικότητες του Βερολίνου, Έλληνες και μη, και υποστηρίζει έμπρακτα το έργο μας. Πρόεδρος του Συλλόγου είναι ο γνωστός καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας και πρώην διευθυντής των αρχαιολογικών μουσείων Βερολίνου κ. H.-D. Heilmeyer.

ΕΣ. Ποιές είναι οι κύριες δραστηριότητες του Παραρτήματος;

Ε.Ο.: Η εργασία του επικεντρώνεται κυρίως στην πραγματοποίηση εικαστικών εκθέσεων, λογοτεχνικών αναγνώσεων, παρουσιάσεων θεατρικών και κινηματογραφικών έργων από την Ελλάδα, στη διοργάνωση διαλέξεων και σεμιναρίων, καθώς και στη λειτουργία της βιβλιοθήκης, την παροχή γενικών πληροφοριών για πολιτιστικά θέματα καθώς και την προσφορά μαθημάτων ελληνικής γλώσσας.

ΕΣ. Αφού μια από τις κύριες δραστηριότητες είναι η εκμάθηση της νεοελληνικής γλώσσας, περιγράψτε μας ποιοί και πόσοι είναι οι μαθητές σας κατ' έτος. Υπάρχει ενδιαφέρον εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και τί είδους διπλώματα γλωσσομάθειας απονέμονται;

Ε.Ο.: Ο αριθμός των μαθητών μας ανέρχεται κατά μέσον όρον σε εκατό. Οι μαθητές είναι Γερμανοί αλλά και Έλληνες της δευτέρης ή τρίτης μεταναστευτικής γενεάς καθώς και παιδιά μικτών γάμων. Στα τμήματα ανηλίκων εκμανθάνουν και εμπλουτίζουν την Νέα Ελληνική μικρά παιδιά από μικτούς γάμους. Το Παράρτημά μας υπήρξε το πρώτο εξεταστικό κέντρο στην γερμανόφωνη Ευρώπη για τις Εξετάσεις Ελληνομάθειας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Με μεσολάβησή μας έχουν εν τω μεταξύ ανοίξει ακόμη πέντε εξεταστικά κέντρα στη Γερμανία και δύο στην Αυστρία, ούτως ώστε οι ενδιαφερόμενοι να μην υποβάλλονται υποχρεωτικά σε μακρό και δαπανηρό ταξίδι στο Βερολίνο, προκειμένου να αποκτήσουν το Πιστοποιητικό Ελληνομάθειας. Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο Παράρτημά μας κάθε χρόνο τον Μάιο και για τα τέσσερα επίπεδα του εν λόγω Πιστοποιητικού.

ΕΣ. Όπως είδαμε κατά την επίσκεψή μας στις εγκαταστάσεις σας, υπάρχει και λειτουργεί βιβλιοθήκη. Μπορείτε να αναφέρετε τις θεματικές ενότητες της συλλογής, το μέγεθός της, το κοινό που εξυπηρετεί, τις υπηρεσίες που παρέχει και όποιες άλλες πληροφορίες θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μας;

Ε.Ο.: Δεδομένου ότι στο Βερολίνο υπάρχουν εξαιρετικά πλούσιες βιβλιοθήκες που καλύπτουν υποδειγματικά τον αρχαίο και μεσαιωνικό ελληνικό πολιτισμό, η βιβλιοθήκη του Παραρτήματος, χωρίς να στερείται συλλογής αρχαίων ελληνικών κειμένων, επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία. Περιλαμβάνει περί τους 10.000 τίτλους, εκ των οποίων την μερίδα του λέοντος έχει η νεοελληνική πεζογραφία, η οποία έχει και τη μεγαλύτερη ζήτηση. Η βιβλιοθήκη περιέχει, φυσικά, νεοελληνική ποίηση, θέατρο, καθώς και μικρότερες ενότητες ιστορίας, κοινωνιολογίας, παιδαγωγικής, αρχαιολογίας και παιδικών βιβλίων. Σημαντικό στοιχείο της βιβλιοθήκης αποτελούν οι γερμανικές μεταφράσεις νεοελληνικών λογοτεχνημάτων, τις οποίες επιχειρούμε να συγκεντρώνουμε με τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα. Το κοινό της βιβλιοθήκης αποτελείται από Έλληνες εκπαιδευτικούς, προχωρημένους μαθητές των τμημάτων μας, φοιτητές Νέων Ελληνικών του Freie Universität Berlin, μέλη του Συλλόγου Φίλων του Παραρτήματος Βερολίνου του Ε.Ι.Π. καθώς και άλλους ενδιαφερομένους.

ΕΣ. Το Ίδρυμα έχει προβεί σε αρκετές δημοσιεύσεις βιβλίων. Μπορείτε να μας αναφέρετε μερικούς από τους τίτλους των εκδόσεων αυτών και από πού αντλούνται οι πόροι για τις εκδόσεις αυτές;

Ε.Ο.: Από το Ε.Ι.Π. έχει εκδοθεί μια αξιολογότατη σειρά βιβλίων ήδη από τα πρώτα έτη της λειτουργίας του. Αναφέρω ενδεικτικά για να καταδειχθεί το ευρύ φάσμα των ενδιαφερόντων, τα εξής: «Οι Εκδόσεις των Ελληνικών Βιβλίων από τον Αλδο Μανούτιο», «Πρώτα Ελληνικά Τυπογραφεία της Βενετίας», «Ο Ελληνικός Προεπαναστατικός Τύπος: Βιέννη – Παρίσι (1784–1821)» και «Δημήτρης Μητρόπουλος: Ζωή και Έργο». Πλήρης κατάλογος των εκδόσεων περιέχεται στον ιστότοπο του Ιδρύματος www.hfc.gr. Το Παράρτημά μας έχει πραγματοποιήσει εκδόσεις για τις εκθέσεις που κατά καιρούς διοργάνωσε, σχετικές πληροφορίες βρίσκονται στον ιστότοπο του Παραρτήματος www.griechische-kultur.de. Οι εκδόσεις χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Πολιτισμού, εφ' όσον το Ε.Ι.Π. υπάγεται σε αυτό, καθώς και από τους συνεργαζόμενους φορείς και χορηγούς.

ΕΣ. Έχετε συνεργασίες με άλλους πολιτιστικούς φορείς στο Βερολίνο και σε άλλες χώρες για οργάνωση κοινών εκδηλώσεων ή για άλλους σκοπούς;

Ε.Ο.: Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Παραρτήματος είναι η πάγια τακτική του να συνεργάζεται με έγκυρους επιτόπιους πολιτιστικούς φορείς στην εκάστοτε πόλη της εκδηλώσεως, προκειμένου να επιτυγχάνεται μεγαλύτερη προβολή και προσέλκυση κοινού.

Αρχή του Ιδρύματος είναι ο διάλογος και η διαμεσολάβηση μεταξύ του ελληνικού πολιτισμού και του πολιτισμού της χώρας που φιλοξενεί τις δραστηριότητές του. Ως εκ τούτου, συνεργάζεται στενά με γερμανόφωνους φορείς κατά τη διοργάνωση των εκάστοτε εκδηλώσεών του. Ιδιαίτερη σημασία στην επιτέλεση του έργου μας έχει η Ένωση των Ευρωπαϊκών Μορφωτικών Ινστιτούτων που εδρεύουν στο Βερολίνο (EUNIC Berlin), η οποία ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Ε.Ι.Π. τον Φεβρουάριο του 2003 με στόχο την υποστήριξη του κοινού έργου των ευρωπαϊκών μορφωτικών ινστιτούτων στην πρωτεύουσα της Γερμανίας.

ΕΣ. Ειδικότερα η συνεργασία σας με το Freie Universität Berlin, το οποίο έχει ελληνική έδρα, σε ποιούς τομείς έγκειται; Επισκεφθήκαμε το Πανεπιστήμιο και εκπλαγήκαμε από την αρχιτεκτονική της Βιβλιοθήκης του.

Ε.Ο.: Η φιλολογική βιβλιοθήκη αποτελεί όντως ένα εξαιρετικό αρχιτεκτόνημα, δημιούργημα του γνωστού Βρετανού αρχιτέκτονα λόρδου Norman Foster σε μορφή εγκεφάλου ή αυγού, όπως λένε οι κακεντρεχείς. Η ιδέα να συγκεντρωθούν όλες οι βιβλιοθήκες των φιλολογικών σπουδών σε έναν χώρο μαρτυρεί τη ζωτικότητα του Ελεύθερου Πανεπιστημίου (Freie Universität), το οποίο παρακολουθώντας τις εξελίξεις κατανόησε εγκαίρως ότι το μέλλον των ανθρωπιστικών επιστημών βρίσκεται στη διατμηματικότητα και διεπιστημονικότητα. Με το Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών του προαναφερθέντος πανεπιστημίου, όπως και των πανεπιστημίων Αμβούργου, Βιέννης και Μονάχου, συνεργαζόμαστε τακτικά, προσπαθώντας να αποβούμε όσο το δυνατόν χρησιμότεροι στον αγώνα τους για την προκοπή των Νέων Ελληνικών στην Γερμανία.

ΕΣ. Ποιοί είναι οι τρόποι χρηματοδότησης του Παραρτήματος και ποιά είναι η σχέση σας με την ελληνική πολιτεία;

Ε.Ο.: Το Ε.Ι.Π. είναι νομικό πρόσωπο Ι.Δ. που υπάγεται στο και χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού.

ΕΣ. Ποιά είναι τα μελλοντικά σχέδιά σας για το Παράρτημα, με δεδομένη την έλλειψη προσωπικού αλλά και αναγκαίων πόρων;

Ε.Ο.: Το Ε.Ι.Π. διατηρώντας έναν περιορισμένο αριθμό συνεργατών δεν διαπράττει το λάθος των μορφωτικών ιδρυμάτων άλλων χωρών, τα οποία λόγω του πολυάριθμου προσωπικού αναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού τους σε λειτουργικά έξοδα. Αυτό βέβαια συνεπάγεται μεγαλύτερο φόρτο εργασίας για κάθε συνεργάτη, αλλά γνωρίζουμε ότι οι εποχές είναι δύσκολες για όλους και κυρίως για όσους ασχολούνται με τον πολιτισμό. Στο Βερολίνο προσπαθούμε να διευκολύνουμε το έργο των συνεργατών δεχόμενοι στο Παράρτημα νέους ανθρώπους για πρακτική εξάσκηση. Προσωπικά, ωστόσο, ευελπιστώ ότι η ελληνική πολιτεία μακροπρόθεσμα θα αναγνωρίσει ότι ένα από τα ισχυρότερα όπλα της Ελλάδας είναι ο πολιτισμός της και θα του διαθέσει, κατά συνέπειαν, τα απαιτούμενα μέσα με μεγαλύτερη γενναιοδωρία. Στην αισιοδοξία μου αυτή με βοηθάει το παράδειγμα της Γερμανίας. Ύστερα από δύσκολα χρόνια για το Ινστιτούτο Γκαίτε, η γερμανική πολιτεία αναγνώρισε επιτέλους ότι ο πολιτισμός, μαζί με την εξωτερική πολιτική και την οικονομία, αποτελεί έναν από τους βασικούς στυλοβάτες της διεθνούς παρουσίας της χώρας και αύξησε σημαντικά τα σχετικά κονδύλια.

ΕΣ. Πριν κλείσουμε τη συνέντευξη αυτή, θα θέλαμε να σας υποβάλουμε μια ερώτηση «κρίσεως». Ποιά από τις εκδηλώσεις που έχετε οργανώσει μέχρι σήμερα θεωρείτε ότι ήταν πιο επιτυχημένη και για ποιούς λόγους; Τι ευχάριστο και τι δυσάρεστο θυμάστε από την εκδήλωση αυτή;

Ε.Ο.: Όταν έχει εργασθεί κανείς με πάθος για τόσες εκδηλώσεις είναι δύσκολο να ξεχωρίσει μία. Ωστόσο, θα έλεγα ότι έκθεση για τον Κλασικό Πολιτισμό „Klassik“ που παρουσιάστηκε το 2003 στο Martin-Gropius-Bau του Βερολίνου είχε ιδιαίτερη σημασία, διότι από το πρόγραμμα παραλλήλων εκδηλώσεων, που οργάνωσαν τα ευρωπαϊκά μορφωτικά ιδρύματα τότε, γεννήθηκε η EUNIC Berlin, της οποίας είχα την τιμή να είμαι επί τετραετία ο πρώτος εκλεγμένος πρόεδρος. Πληροφορίες για την EUNIC Berlin παρέχονται από τον ιστότοπο www.eunic-berlin.eu και για την EUNIC Europe από τον ιστότοπο www.eunic-europe.eu. Αν δε πρέπει, οπωσδήποτε να αναφέρω και κάτι δυσάρεστο ως προς αυτήν την διοργάνωση, θα θυμηθώ το εξοντωτικό άγχος που συνόδευε την υλοποίηση ενός τόσο μεγάλου προγράμματος με τόσο περιορισμένα μέσα σε επίπεδο προσωπικού και οικονομικών πόρων.

ΕΣ. Δρ. Οικονόμου, σας ευχαριστούμε για τις χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με το σημαντικό έργο που επιτελείτε εσείς και οι συνεργάτες σας για τη μεταλαμπάδευση του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό και σας ευχόμαστε καλή δύναμη και επιτυχία. Καθώς ο τίτλος του περιοδικού είναι ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, θα θέλαμε να σας βεβαιώσουμε ότι η Οργανωτική Επιτροπή Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών που δημοσιεύει το περιοδικό, είμαστε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε κοινή δραστηριότητα μπορεί να προκύψει στο μέλλον.

Ε.Ο.: Και εμείς ευχαριστούμε για την επίσκεψή σας και για την τόσο ενδιαφέρουσα ανταλλαγή απόψεων. Είμαι βέβαιος ότι θα παραμείνουμε σε επαφή και ευελπιστώ ότι μπορούμε να έχουμε μια ενδιαφέρουσα συνεργασία.